

Alexandru Andrei

DICTIONAR DE NEOLOGISME AL LIMBII ROMÂNE

dictionar de neologisme al limbii române

s - abisal - analog - bandiera - bandulieră - caelat - cadru - cer
leptomanie - climax - deplasament - devasta - ipsă - eciuptică
ocit - fagocitoză - galicism - galvanoterapie - h - gar - haotic - ict
leologie - integră - matriță - maturărie - neant - nebulos - ogivă -
moron - parafă - paragraf - rabat - radar - relementă - sceptru
chismă - soc - șafetă - tectonică - tehnocratie - ultrasunet - umil -
lorifică - vaporiza - xograj - REGIS - yankeu

Alexandru Andrei

**DICȚIONAR
DE
NEOLOGISME**

REGIS

ct.algestru@libris.ro

mcu.sorin@algestru.libris.ro

022.925.5070 / 022.

021.35.555.150

Respect pentru oameni și cărți

A

a- pref. "privativ, negativ". (fr.
a-)

abác s.n. 1. instrument de calculat cu bile. 2. nomogramă. (fr. abaque, lat. abacus)

abáca s.f. partea superioară a capitelului. (fr. abaque)

abatáj s.n. 1. loc într-o mină unde se extrage minereul; operația însăși. 2. sacrificare a vitelor la abator. (fr. abattage)

abáte¹ s.m. 1. superior al unei abații. 2. preot catolic. (it. abbate)

abáte² I. vt. 1. a încălca o dispoziție, o normă; a devia. 2. a întrista. II. vr. 1. a se năpusti. 2. a doborî. (fr. abattre)

abatór s.n. 1. construcție

specială pentru sacrificarea animalelor destinate consumului. 2. (fig.) masacru. (fr. abattoir)

abatie s.f. mânăstire catolică. (it. abbazia)

abcés s.n. acumulare de puroi într-un țesut sau organ. (fr. abcés)

abdicá vi. a renunță (la tron). (fr. abdiquer)

aberatie s.f. 1. abatere de la normal; absurditate. 2. deformare a unei imagini produsă de un sistem optic. (fr. aberration)

abil, -ă adj. îndemnătatic, исcusit. (fr. habile)

abiotic, -ă adj. lipsit de viață. (fr. abiotique)

abis s.n. prăpastie; fosă oceanică. (fr. abyss)

abisál, -ă adj. 1. din zona de mare adâncime a mărilor și oceanelor. 2. referitor la subconștient. (fr. abyssal)

abject, -ă adj. care inspiră repulsie;josnic. (fr. abject)

abjurá vt. a renega public o credință, o doctrină. (fr. abjourer)

ablațiúne s.f. 1. (chir.) extirpare. 2. eroziune a rocilor. (fr. ablation)

abluțiúne s.f. spălare rituală a corpului, la orientali. (fr.

Respe ablution)

abolí vt. a desființa, a suprima. (fr. abolir)

abolitionism s.n. mișcare politică ce susține desființarea sclavajului. (fr. abolitionnisme)

abominábil, -ă adj. oribil; dezgustător. (fr. abominable)

abordá I. vt. (despre nave) a acosta. II. vt. 1. (fig.) a acosta pe cineva. 2. a trata, a ataca o temă. (fr. aborder)

abordáj s.n. ciocnire a două nave sau a unei nave de un obstacol. (fr. abordage)

aborigén, -ă adj., s.m.f. autohton. (fr. aborigéne)

abracadabránt, -ă adj. ciudat,izar. (fr. abracadabrant)

abraziúne s.f. 1. eroziune marină. 2. roaderă a unui corp prin frecare cu un altul mai dur. (fr. abrasion)

abrogá vt. a aboli o lege sau un alt act normativ. (lat. abrogare)

abrutizá vt., vr. a (se) dezumaniza. (după fr. abrutir)

abscóns, -ă adj. greu de înțeles. (fr. abscons)

absenteísm s.n. 1.

exploatare a pământului prin intermediar. 2. ~ parlamentar = practică a deputaților aflați în opozitie, constând în neparticiparea la sesiunile parlamentului, cu scopul de a împiedica adoptarea unor legi. (fr. absentéisme)

absínt s.n. 1. plantă aromatică, conținând o esență amară, tonică. 2. lichior din această plantă. (fr. absinthe)

absolut, -ă I. adj. 1. nesupus nici unei restricții; total. 2. (despre mărimi fizice) independent de orice sistem de referință. II. s.n. (fil.) principiu veșnic, imuabil, care ar sta la baza universului. III. adv. cu desăvârșire. (lat. absolutus)

absolutism s.n. regim politic bazat pe puterea nelimitată a unui monarh. (fr. absolutisme)

absolví vt. 1. a termina un ciclu de învățământ. 2. (jur.) a scuti de pedeapsă. (germ. absolvieren)

absorbí vt. 1. a încorpora gaze, lichide, radiații. 2. (fig.) a preocupa intens. (fr. absorber, lat. absorbere)

- abstenționism** s.n. abținere de la vot. (fr. abstentionnisme)
- abstinență** s.f. abținere de la anumite excese. (fr. abstinence)
- absúrd, -ă** I. adj. contrar gândirii logice. II. s.n. ceea ce este absurd. (fr. absurde)
- absurditáte** s.f. 1. caracterul, însușirea a ceea ce este absurd. 2. situație absurdă; aberație. (fr. absurdité)
- abtibíd** s.n. 1. mic desen colorat, gumat pe o parte, care se aplică prin lipire. 2. (fam.; pl.) fleacuri, mici şmecherii. (germ. Abziehbild)
- abulíe** s.f. lipsă, diminuare a voinței. (fr. aboulie)
- abundență** s.f. belșug. (fr. abundance)
- abúz** s.n. 1. încălcare a legității; faptă ilegală. 2. exces. (fr. abus)
- académic, -ă** adj. 1. referitor la o academie. 2. distins, solemn; conventional, rece. (fr. académique)
- academism** s.n. 1. imitație fără originalitate a modelelor antice sau ale Renașterii; manieră în artă

- care cultivă un ideal de frumusețe rece și conventional. 2. fel de a se comporta academic. (fr. académisme)
- acajú** s.m. arbore cu lemn tare, maro-roșcat; mahon. (fr. acajou)
- acalmie** s.f. 1. calm momentan al vântului, al valurilor. 2. (fig.) răstimp de liniște. (fr. accalmie)
- acántă** s.f. 1. plantă erbacee cu frunze mari și flori albe. 2. motiv decorativ care stilizează frunza acestei plante. (fr. acanthe)
- acapará** vt. a-și însuși în mod abuziv un bun. (fr. accaparer)
- acatalepsie** s.f. 1. (la scepticii greci) renunțare de a mai căuta soluția unei probleme. 2. nesiguranță în punerea unui diagnostic. (fr. acatalepsie)
- acceleratór** I. s.n. 1. mecanism care mărește turăția unui motor. 2. instalație care imprimă particulelor elementare viteze foarte mari. II. s.m. substanță care mărește viteza unei reacții. (fr. accélérateur)
- accént** s.n. 1. intonație;

semnografic care marchează această intonație. 2. mod specific de a vorbi o limbă, un dialect. 3. importanță. (lat. accentus)

accéptie s.f. sensul unui cuvânt; semnificație. (fr. acception)

accés s.n. 1. posibilitate, drept de a ajunge undeva. 2. manifestare bruscă a unei boli. 3. (fig.) izbucnire violentă a unei stări sufletești. 4. (inform.) proprietate a sistemelor de memorie de a permite înregistrarea și regăsirea informației. (fr. accés)

accesóriu, -ie I. adj. auxiliar; secundar, neesențial. II. adj., s.n. (obiect, piesă, dispozitiv) anex al unei mașini etc. (fr. accessoire)

accidént I. s.n. 1. întâmplare neprevăzută care provoacă o avarie, o nenorocire. 2. neregularitate a unui teren. II. s.m. (muz.) semn care produce o alterație. (fr. accident)

accidentál, -ă adj. 1. întâmplător. 2. neesențial. (fr. accidentel)

accíz s.n. impozit indirect pe

bunuri de consum. (fr. accise)

acefál, -ă adj. (despre animale inferioare) lipsit de cap. (fr. acéphale)

acérb, -ă adj. înverșunat, necruțător. (fr. acerbe)

acetilénă s.f. gaz incolor cu miros specific, care arde cu flacăra albă intensă. (fr. acetylène)

acetimétru s.n. instrument pentru măsurarea tăriei oțetului. (fr. acétimètre)

achénă s.f. fruct uscat, indehiscent, cu o singură sămânță. (fr. akène)

achiesá vi. a accepta condițiile unei acțiuni juridice, ale unui contract, (după fr. acquiescer)

achítá I. vt., vr. a(-și) plăti o datorie. II. vt. (jur.) 1. a declara nevinovat. 2. (fam.) a ucide. (fr. acquitter)

achizítie s.f. procurare de obiecte, de produse și materiale; obiectul însuși. (fr. acquisition)

achizítór, -oáré s.m.f. cel care face achiziții (achiziție + -tor)

acidulá vt. a adăuga acid unei soluții. (fr. aciduler)

aciduríe s.f. prezența excesivă a unui acid în

- urină.** (fr. acidurie)
- acín** s.m. grup de celule glandulare. (fr., lat. acinus)
- aclamá** vt. a aproba prin urale sau aplauze; a ovationa. (fr. acclamer)
- acnée** s.f. apariția de coșuri pe față. (fr. acné)
- acoládă** s.f. 1. ceremonial medieval de investire a unui cavaler, constând dintr-o îmbrățișare și o lovitură ușoară cu latul spadei. 2. semn grafic (f) care unește formule, portative etc. (fr. accolade)
- acolít, -ă** s.m.f. asociat ca sprijin într-o acțiune. (fr. acolyte)
- acomodá** vr. a se obișnui cu noi condiții de viață; a se aclimatiza. (fr. accommoder)
- acompaniá** vt. 1. a susține acompaniamentul unei piese muzicale. 2. a însotî pe cineva. (fr. accompagner)
- acónt** s.n. parte dintr-o datorie care se plătește cu anticipate. (it. acconto)
- acórd** s.n. 1. înțelegere, pact, convenție asentiment. 2. remunerare a muncii prestate, pe unitatea de produs realizat. 3.

- concordanță în număr, gen, caz, persoană a formei cuvintelor. 4. armonie. (fr. accord)
- acostá** I. vi. (despre nave) a se aprobia de țărm, de o navă; a aborda. II. vt. (fig.) a opri pe cineva spre a-i vorbi. (după fr. accoster)
- acostamént** s.n. fâșie laterală de-a lungul părții carosabile a unei șosele (după fr. accotément)
- acreditá** vt. 1. a împurnici un reprezentant diplomatic, un ziarist etc. 2. a face demn de crezare. (fr. accréditer)
- acreditív** s.n. 1. dispoziție dată de un emitent unei bănci de a plăti vânzătorului din disponibilul său ori din creditul acordat de aceasta o anumită sumă. 2. sumă de bani depusă de cineva la o bancă de economii și consemnațuni pentru acesta la dispoziție; înscris care certifică o asemenea depunere. (fr. accréditif)
- acrescământ** s.n. drept prin efectul căruia partea unui moștenitor sau a unui legator crește. (fr. accroissement)

- acribie** *s.f.* cărti exactitate, rigurozitate științifică. (fr. acribie)
- acrimonios, -oásă adj.** acru, caustic. (fr. acrimonieux)
- aero- elem.** "ascuțit", "extrem", "vârf". (fr. acro-, gr. akros)
- acrobát, -ă s.m.f.** 1. gimnast specializat în acrobație. 2. (fig.) om lipsit de consecvență. (fr. acrobate)
- acrobație** *s.f.* 1. exercițiu echilibristic greu; echilibristică; (pl.) evoluții dificile făcute de un avion în zbor. 2. (fig.) procedeuabil de a ieși dintr-o încurcătură. (fr. acrobatie)
- acrocefál, -ă adj.** cu craniul țuguiat. (fr. acrocéphale)
- acrofobie** *s.f.* teamă patologică de locuri înalte. (fr. acrophobie)
- acrolít** *s.n.* statuie cu extremitățile din marmură, iar corpul din alte materiale. (fr. acrolithe)
- acromatism** *s.n.* proprietate a unui sistem optic de a nu prezenta aberații cromatice. (fr. achromatisme)
- acromegalie** *s.f.* dezvoltare exagerată a extremităților
- corpu lui. (fr. acromégalie)
- acromie** *s.f.* decolorare a pielii din cauza lipsei de pigmenti. (fr. achromie)
- acroním, -ă adj., s.n.** (cuvânt) format din litere sau segmente inițiale ale altor cuvinte. (fr. acronyme)
- acrostih** *s.n.* poezie în care inițialele versurilor alcătuiesc un cuvânt, o sintagmă. (fr. acrostiche)
- acroșá vb.** 1. a agăta. 2. (fotbal) a intercepta mingea în aer. (fr. accrocher)
- acrotéră** *s.f.* soclu la extremitățile unui fronton care susține un ornamente; ornamenteul însuși. (fr. acrotére)
- actin(o)- elem.** "rază, radiație". (fr. action/o/-, gr. aktis, -nos)
- actinométru** *s.n.* aparat pentru măsurarea intensității radiațiilor. (fr. actinomètre)
- actinopatie** *s.f.* boală provocată de radiații. (fr. actinopathie)
- actinoterapie** *s.f.* tratamentul cu radiații. (fr. actinothérapie)
- actinotropism** *s.n.* tendința de îndreptare a plantelor

către radiațiile de lumină.
(fr. actinotropisme)

activá I. *vi.* a desfășura o activitate intensă. II. *vt.* a intensifica (o activitate), a dinamiza. III. *vr.* a intra în cadrele permanente ale armatei. (fr. activer)

acționá I. *vi.* 1. a întreprinde o acțiune. 2. a exercita o influență. II. *vt.* 1. a pune în mișcare un sistem, un utilaj etc. 2. (jur.) a chema în judecată. (fr. actionner)

acțiune I. *s.f.* 1. act, faptă; operație militară. 2. ceea ce arată un verb. 3. totalitatea întâmplărilor dintr-o operă literară. 4. efect, influență. 5. (jur.) cauză, proces. II. hârtie de valoare reprezentând o cotă fixă din capitalul unei societăți pe acțiuni. (fr. action)

acuitáte *s.f.* capacitate senzorială de a percepse excitații foarte slabe; agerime. (fr. acuité)

aculturáție *s.f.* complex de transformări care au loc în planul culturii, ca urmare a contactului între grupuri sociale cu culturi deosebite. (fr., engl. acculturation)

acupunctúră *s.f.* tratament medical prin înțepături în diferite puncte ale corpului. (fr. acupuncture)

acuzá *vt.* 1. a învinui. 2. a vădi, a manifesta. (fr. accuser)

acvafórte *s.f.* gravare cu acid azotic pe o placă de cupru; gravură obținută. (ti. acquaforte)

acvamarín *s.n.* beril albastru-verzui, piatră prețioasă. (it. acquamarina)

acvanaút *s.m.* explorator al mediului subacvatic. (fr. aquanaute)

acvaplán *s.n.* 1. planșă de lemn cu care se alunecă pe apă, remorcăt de o ambarcațiune cu motor. 2. sport cu o asemenea planșă. (fr. aquaplane)

acvaristică *s.f.* știința creșterii viețuitoarelor în acvarii. (germ. Aquarislik)

acváriu *s.n.* 1. vas, bazin cu animale și plante acvatice. 2. sală, clădire, muzeu cu un astfel de bazin. (fr., lat. aquarium)

acvatíntă *s.f.* gravare cu acid azotic, care imită laviul; gravură obținută. (it. acqua tinta)

acvi-/acva- *elem.* "apă". (fr.

aqui-, aqua-, lat. aqua)

acvicultură s.f. creștere a animalelor și plantelor acvatice. (fr. aquiculture)

ácvilă s.f. vultur. (lat. aquila)

acvilin, -ă adj. de vultur. nas ~ = nas coroiat. (fr. aquilin)

acvilón s.n. vânt de miazănoapte, rece și violent. (fr. aquilon)

adágio I. adv. (muz.) lent, rar. II. s.n. arie în acest tempo. (it. adagio)

adágiu s.n. maximă. (lat. adagium)

addenda s.f. inv. adaos, note, texte, diagrame la o lucrare. (lat. addenda)

adecvát, -ă adj. potrivit. (fr. adéquat)

adenoíd, -ă adj. cu aspect glandular. (fr. adénoïde)

aderență s.f. 1. concreștere patologică a unor organe sau țesuturi; bridă. 2. (tehn.) frecare între două corpuri în contact. 3. (constr.) legătură între diferite materiale. (fr. adhérence)

adeziúne s.f. 1. aderare; consumtământ. 2. atracție între două corpuri în contact. (fr. adhésion)

adezív, -ă I. adj. (despre materiale) care aderă. II. s.

m. produs de încleiat lemnul, sticla etc. (fr. adhésif)

ad-hoc adv. anume pentru acest scop. (lat. ad hoc)

adiabátic, -ă adj. (despre un fenomen fizico-chimic) care se produce fără schimb de căldură cu exteriorul. (fr. adiabatique)

adiacént, -ă adj. alăturat. unghiuri ~e = unghiuri cu o latură comună și același vîrf. (it. adiacente)

ad-ínterim adj. inv. interimar. (lat. ad interim)

adip(o)- elem. "grăsime". (fr. adip/o-, lat. adeps, -ipis)

adipogenéză s.f. producerea de grăsimi în organism. (fr. adipogenése)

adipós, -oásă adj. gras. (fr. adipeux)

adipsie s.f. lipsă de sete. (fr. adipsie)

adítie s.f. adăugare, adaos. (fr. addition)

adjudecá vt. a atribui (un bun) aceluia care oferă mai mult în cadrul unei licitații. (sport) a-și ~ victoria = a obține victoria în condițiile unei concurențe. (lat. adiudicare)

ad líbitum loc. adv. după

- voie.** (lat. *ad libitum*)
- ad litteram** *loc. adv.* cuvânt cu cuvânt, întocmai. (lat. *ad litteram*)
- administrá** *vt.* 1. a gospodări. 2. a da un medicament unui bolnav. (fr. *administrer*)
- administrátie** *s.f.* 1. gospodărie. 2. totalitatea organelor executive de dispoziție ale statului. 3. personalul de conducere al unei întreprinderi sau instituții. (fr. *administration*)
- admisíune** *s.f.* 1. intrare a unui agent motor în cilindrul unei mașini. 2. porțiune din cursa pistonului în timpul căreia agentul motor intră în cilindru (fr. *admission*)
- admonestá** *vt.* a mustra. (fr. *admonester*)
- adnotá** *vt.* a face însemnări pe marginea unui text. (lat. *adnotare*)
- adogmatism** *s.n.* sistem de gândire care nu admite dogmele. (fr. *adogmatisme*)
- adoptá** *vt.* 1. a înfia un copil. 2. a-și însuși; a accepta o părere, o metodă, o lege. (fr. *adopter*)
- adoptív, -ă** *adj.* 1. (despre
- copii) înfiat. 2. (despre părinți) care a adoptat un copil străin. (fr. *adoptif*)
- adóptie** *s.f.* înfiere. (fr. *adoption*)
- adsorbție** *s.f.* fixare a moleculelor unei substanțe pe suprafața unui corp solid. (fr. *adsorption*)
- adúctie** *s.f.* dirijare a apelor către un anumit loc. (fr. *adduction*)
- adulá** *vt.* a linguși. (fr. *aduler*)
- adultér** I. *s.n.* încălcarea fidelității conjugale. II. *adj.* (despre soț) infidel. (fr. *adultére*)
- adulterá** *vt.* a falsifica (un text). (fr. *adultérerer*)
- advéctie** *s.f.* mișcare de aer în sens orizontal. (fr. *advection*)
- adventice** *s.f.* tunică externă a arterelor. (fr. *adventice*)
- adventism** *s.n.* doctrină a unei secte creștine care propagă credința în a doua venire a lui Cristos. (engl. *adventism*)
- adventív, -ă** *adj.* (despre rădăcini, muguri) dezvoltat în alt loc decât cel normal. (fr. *adventif*)
- advérs, -ă** *adj.* 1. opus. 2. (fig.) potrivnic. (fr. *adverse*)